

vifa sunt. Gothi enim victoria recenti insolescentes, Thraciam populabantur, oppida occupantes, & quocumque excurrebant, terrore vastitatemque late circumferebant. In Occidente vero tyrannus Maximus in Britannia a corruptis auro legionibus Imperator proclamatus, Galliam quoque occupavit, novique sedem Imperii Trevisis fixit. Gratianus Theodosium Hispanum in communionem assumpsit Imperii, anno 379. Maximus tyrannus per Andragathium ducem Gratianum Lugduni interceptum interimit anno 383. simulque Italiam improvisus invadit, diffugiens cum matre Justina Arianae sectae addicta fratre Gratiani Valentiniano. Sed accurrens Theodosius anno 388. Maximum apud Aquilejam acie superatum occidit, cujus filius nomine Victor ab Arbogaste Comite pariter occisus est. Andragathius vero rebus suis desperatis se in mare praecipitem dedit. Theodosius Valentinianum profugum in imperium restituit, abducumque ab heresi Ariana, cum Ambrosio, quem urgente & infligante matre vexaverat, reconciliavit.

36. Novus etiam adversus Valentinianum tyrannus insurrexit Eugenius, Arbogasti comitis potentia fretus; ab hoc Valentinianus interceptus Viennae in Gallia perimitur anno 382. Theodosius Eugenii copias acie vincit, captumque tyrannum ultimo supplicio addixit. Arbogastus interfectus Valentiniani mortem sibi conscivit. Theodosius, pacato illustribus victoriis Imperio, Mediolani diem obiit extremum anno 395. Princeps armis, justitia, religioneque inclutus. Hic adeptas Arianis Ecclesias Catholicis addixit: idemque adversus quascumque haereses fidem, quam Romae Damasus Pontifex tenebat. Sub ejus Imperio celebrata est oecumenica Synodus, quae damnato Macedonii dogmate, Spiritus sancti divinitatem unam eandemque cum Patre Filioque asseruit, anno 381. sub Damaso Summo Pontifice. Concilium istud quidem laudem meruit in decernenda fidei veritate: simulque vituperium quia praevalente in illo Timothei Alexandrini factione, immensi virum meriti Gregorium Episcopatu regiae Urbis dejecit: & quia defuncto in ea Synodo Meletio Antiocheno, cum fuisset antea Synodi Alexandrinae, cui magnus praesederat Athanasius, decreto sapientissime constitutum, ut qui ex duobus dignissimis Antiochena Ecclesiae Pontificibus Meletio & Paulino prior moretur, non alium haberet successorem quam alterum e duobus relicto superstitem, idque Damasus Romanus Hierarcha, ut finiretur schisma, perurgeret, Gregoriusque Nazianzenus, quem mox ista Synodus deposuit, Patres ad hoc impense hortaretur; amulatione tamen Damasi & Latinorum concitata Graeca Synodus, maluit continuari schisma, quam Paulinum Meletio subrogari. Itaque ut Synodica Orientalium ad Damasum ceterosque Antistes Romae congregatos epistola fides facit, Synodus Constantinopolitana defuncto Meletio Antiocheno Praefule Flavianum eligi ac sufficere ejus in sedem voluit, ut Paulinus excluderetur. Synodicas haec litteras Theodoritus refert lib. 5. c. 9.

37. Theodosii Augusti, quae sola dignoscitur, labes fuit, in iracundiam propensio: ejusmodi tamen ut non nisi rebus dignissimis commoveretur, seque cito placari sineret. Antiocheni per seditionem statuas Flacillae Augustae, omnium virtutum meritis ornatae, dejecterant, publiceque tota civitate raptaverant, qua offensam indignitate conjux Theodosius acerbam de urbe vindictam sumere parabat; civesque in ingentem redacti consternationem extrema omnia formidabant. Tum vero Flavianus Episcopus, suscepta pro dejecto, factique penitente populo legatione, Theodosium Constantinopolim intra regias aedes convenit, dejectus ipse vinctus lacrymarum profundens, & lamentabili oratione veniam exorans a Principe pro universa, cujus erat pastor, civitate, impetravit. Minus tamen felicem sortita fuit exitum Thessalonicensium seditio, interfecto a furenti plebe Illyrici Praefecto. Pro admisso facinore Ambrosius Episcopus veniam a Theodosio petierat & obtinuerat; qui tamen promissis non stetit. Aulici namque assentatores identidem admonebant, nimia Principis indulgentiam populos efferatioris reddi, magisque insolescere; futurumque ut per impunitatem vita Magistratum & Praefectorum in perpetuo discrimine verteretur; & ad hoc adjiciebant, si pridem fuisset, prout decuerat, animadversum in scelus Antiochena plebis, nunquam Thessalonicensis aures fuisse simile facinus patiare, quod si & isti impune ferant, deinceps populos cuncta aures passimque in rebellionem erupturos; Quibus persuasus Theodosius Praefecto militum stetit in mandatis, ut in populum ad Circum praetextu spectaculorum invitatum, armatos furentesque milites ad promiscuum populi caedem immitteret. Neque hic strages illa stetit, sed inde eruentis miles per vicus plateasque se effundens, atque

etiam intra privatas publicasque aedes irrumpens, sine ullo delectu quoscumque obvios trucidavit, noxios innocenteseque indiscriminatum, cives simul & athenas. Haec strages septem hominum millia trium horarum spatium cesa sunt. At vero Ambrosius, accepta infelicis populi clade, adventanti ad Ecclesiam Theodosio occurrit, & ingressu Ecclesiae prohibuit, se junxitque a fidelium communionem, donec publica poenitentia scelus expiasset. Morem gessit Imperator, transactisque in lacrymosa poenitentia octo mensibus, vix tandem obtinuit, cum dies advenisset Dominici Natalis, ut sibi liceret Ecclesiam ingredi: intra quam admissus non stans neque genibus flexis, sed pronus & in humum abjectus veniam a Deo vim lacrymarum effundens precabatur, quibus sacrum pavimentum perfundebat.

38. Saeculo isto foedissima secta intra Hispaniam exorta est, cujus auctor Priscillianus fuit, permixtis una veterum Gnosticorum popudiosis impudicitis & Manichaeorum deliriis. Haec primum damnata fuit a concilio Casaraugustano in Hispania, deinde a Burdegalensi in Gallia, a cujus decreto, quamquam ipse Priscillianus jam tunc ordinatus Episcopus Abulenensis ad tyrannum Maximum, Trevisis tunc in Gallia degentem, provocasset, hujus tandem judicio capitis damnatus est.

39. Istud saeculum feracem edidit celeberrimorum Scriptorum proventum, non minus vitae sanctimonia quam eximia doctrina spectabilium, quorum lucubrationes insequentibus quoque saeculis Ecclesiam mirifice illustrarunt, atque deinceps illustratae sunt. His praecipue accensendi Athanasius Alexandrius Praeful, Eustathius Antiochenus, Hilarius Picavienensis. Eximiam quoque laudem meruisset Eusebius Caesariensis in Palestina, si praestantis eruditionis laudem, quae in omnibus ejus libris praesulget, Ariana perfidia non maculasset. Iis successere Basilius Caesariensis in Cappadocia, Eusebius socius individuis Gregorius Nazianzenus, Basilique Magni frater Gregorius Nyssenus, dignissimi Antistes, praecipua magnitudinis, & splendoris majestatem, sive doctrinae profunditatem, sive morum sanctitatem speces. Scripsit quoque eruditus hoc saeculo Catecheses Cyrillus Hierosolymitanus Antistes. His est connumerandus Ambrosius Mediolanensis Antistes, qui sub hujus saeculi finem admirandis virtutum exemplis & doctrina praesulset.

CONCILIIUM ANCYRANUM

Anni Christi 314.

1. Coacta est Synodus Ancyrae, simul atque morte Maximini dira in Oriente adversus Christianos extincta est persecutio, qua fervente, sacri Ecclesiarum Praefules, qui vel latebras quaerere cogebantur, vel deprehensi a Magistratibus in carceres trudebantur, & cruciatibus atque ultimo supplicio adhibebantur, non poterant Ancyram, Metropolim Galatiae, in qua constitutum erat supremum Officialium ethnicorum tribunal, convenire, aut ibi versari, aut inde remeare indempnes. Incidit ista Synodus in primum Sylvestri Romani Episcopatus annum, qui fuit a Christo 314. Urgebat enim lapsorum innumerorum causa, celeremque exigebat per Synodum definitionem. His adde Basilium Amaesae in Ponto Episcopum, qui non tantum huic Ancyrae, verum etiam posteriori Neocaesariensi Concilio interfuit, & subscripsit, fuisse martyrio coronatum, anno 316. sub Licinii persecutione, ut ex Eusebio liquet. Praecessit vero Synodus ista mensibus aliquot Arelatensem, eodem habitam anno, sed post Calendas Augusti, ut fides facit Constantini traetoria ad Elasium Africae Vicarium epistola, quae Arelateni Concilio praefixa est. Nec enim tam cito poterant ex insula Britannia, ex Italia, & Africa, remotis ab Arelate provinciis Episcopi, ex circumvicinia, in urbem Ancyram in medio ferme Asiae minoris sitam accedere.

2. Canone I. decernitur, Presbyteros, qui falsis numinibus immolaverunt, sed postmodum altero certamine fideique apud infideles professione, non specie tenus aut per collusionem, sed sincere atque ex animo culpam admittam repararunt, excludi quidem a mystica altaris oblatione, aliisque Sacerdotalibus officiis, neque ipsis licere predicare ad populum verbum Dei, posse tamen pristinae sedis honorem retinere. Similiter tradit Cyrillus I. de lapsis: *Tanto candore conspicuos ministros suas Ecclesiae esse decernit, ut licet secundo certamine elatum priore victoria hostem superassent, ac proinde de se negationis suae labe emancuassent, non tamen idoneos amplius existimaverit qui sacris functionibus animarum strarent.* Petrus Alexandrinus in suis de poenitentia Canonibus,

nonibus, can. 8. eos qui primo certamine succubere, sed in confessione deinde fidei in custodia conjuncti se constantes in tormentis exhibuerunt, ad Sacramenta corporis & sanguinis jubet admitti.

3. Canone II. statuitur ad Diaconos, qui postquam idolis sacrificarunt, novum inire fidei certamen, cessare debere omni sacro ministerio, *παπαδους δε πασης της ερας λειτουργίας*: quae verba parum accurate vertit Genetianus Hervetus, ab omni Sacerdotali ministerio cessare: Neque enim cessare aliquis dicitur potest ab actu quem nunquam exercuit, nec potuit exercere. Sed quemadmodum cap. 1. lapsum presbyterum negat exercere munia Sacerdotalia posse, pari ratione canon iste 3. prohibet Diacono aliquando lapsio sacra exercere Diaconatus ministeria. Quae vero sequuntur verba *τη τα εδρον η ποτιον αναρτησει*, non erant sic a Dionysio & Isidoro transferenda: *Et panem aut calicem offerendi*: Sunt enim duae res in sacris longe distinctae *αναρτησει* circumferre aut proferre, quod erat pars officii Diaconorum; & *προσφερει*, id est offerre. Primis enim Ecclesiae saeculis Diaconis licebat sacrum Christi corpus & vivificum sanguinem circumferre, populoque communicare: At vero offerendi potestas, quod idem est ac sacrificium, seu mystica oblatio, nunquam penes Diaconos, sed solum penes Sacerdotes fuit. Huc pertinet canon 18. magni Nicaeni Concilii, Diaconis vetans communionem corporis Domini Sacerdotibus impartiri. Quae particularis prohibitio satis arguit fas esse Diaconis sacra communionem ceteros, qui non sunt presbyteri, facere. Rationem sui decreti Canon ipse hanc perhibet, quae pariter confirmat id quod paulo ante asserui de Graecae vocis *προσφερει* Ecclesiastico significato, pro mystica oblatione ac sacrificio, *ετε ο κληρον, ετε η συνιδηση παριδουα, τις μη εβουαν εχουτας προσφερειν, ταις προσφερειν διδουαι το σωμα το χερει*. Neque canon neque consuetudo tradit, ut qui offerendi potestate carent (scilicet Diaconi) eis qui offerunt (puta Sacerdotes) Christi corpus tradant. Et absolute ait S. Clemens Papa & Martyr lib. 8. constit. Apost. cap. 28. *Διακονος η προσφερει, Διακονος non offert.* Et cap. 46. *ετε γαρ τα διακονα προσφερει θυμια θυμια.* Non enim Diacono fas est offerre sacrificium.

4. Quod vero in hoc secundo canone declaratur, non licere Diacono aliquando lapsio *κηρυττειν*, notandum quoque est, hanc vocem isto loco esse aliter intelligendam, quam vulgo usurpari solet. Istud enim vocabulum indifferens est ex se ad significandum verbi praedicationem, quae fit ab oratoribus, & proclamationem seu denunciationem quae fit a praconibus, qui etiam Graece *κηρυκτες* dicuntur. Immo vero haec secunda significatio propria est ac germana, prior autem alia, metaphorica minime propria est. At vero praecedens ac prima canon qui Sacerdoti semel lapsio praedicationem interdicit verbi Dei, solo utitur vocabulo *εμλεν*. Proclamabant vero ad populum saepenumero Diaconi, inter divina officia denunciantes aliquid, aut jubentes, quales erant admonitiones de nominatum excommunicatis, aut de impedimentis futuri matrimonii, si quis sciret, enunciandis. Solebant insuper, antequam divina mysteria inchoarentur, poenitentes, & catechumenos alta voce admonere ut Ecclesia egredierentur. Item ut se fideles inclinarent, & ad benedictionem prepararent, aut ut communicaturi se ad sacram Eucharistiam praepararent, haec alte pronuntiando, *Sancta Sanctis*; ut referunt in suis Catechesibus Cyrillus Hierosolymitanus. Solebant praeterea nomina fidelium ex diptychis alta voce legere. Itemque dimittere populum perfoluto sacro: aliaque facere in Ecclesia proclamationes, quae commemorantur a Clemente lib. 8. Constit. Apost. cap. 5. & seqq. usque ad 16. Ibidem quoque Diaconorum praconia seu proclamationes vocat *προσφωνεις* ipleque illas pronuncians Diaconus dicitur ibi *κηρυττειν* in fine cap. 3. itemque *προσφωνειν* cap. 6.

5. Can. X. *Quicumque Diaconi ordinati in ipsa ordinatione praestati sunt, & dixerunt, oportere se uxores ducere cum non possint sic manere, ii si uxorem postea duxerint, sunt in ministerio, eo quod hoc illis sit ab Episcopo concessum. Si qui autem hoc silentio praeterito, & in ordinatione ut ita manerent suscepti sunt, postea autem in matrimonium venerint, ii a Diaconatu cessent.*

Istud quidem fuit Ancyranorum Patrum iudicium. Sed tamen non est tanti momenti unius alicujus Diaconi ordinatio, ut ejus gratia, nullaque urgente necessitate, liceat uni aut alteri Episcopo sacras ab Apostolis traditas, totaque Ecclesia Catholica receptas leges tam leviter infringere: ex quo universam demum Clericalem disciplinam corrumpere necesse sit. Et quidem summum ac praecipuum Episcopi munus in eo stat, ut quam diligentissime legum Ecclesiasticarum observationi studeat, & invigilet, juxta Ezechielem cap. 3. & 33. *Fili*

hominis speculatorem dedi te domui Israel. Quod ipsum sonat, & exprimit ipsum Episcopi nomen. Unde graviter delinqueret qui sic affectum, & protestantem Clericum Diaconatu consecrat, nec non ipse Clericus huic consentiens ordinationi. Quisquis enim libertatis & rationis compos sacrum ordinem suscipit, eo ipso se communibus illius ordinis obligationibus & legibus astrigit. Quanto vero nexu sacer ordo continentiae inviolabili alitringat, tractationem refero ad Nicaenam primam Synodi can. 3. Proculus autem contrarium huic Ancyrano Canoni decernit Concilium Aurelianense tertium, sub Vigilio Summo Pontifice can. 7. faciens ut qui invitatus aut reclamans fuerit ordinatus, si postea matrimonium inire velit, a ministerio penitus abiciatur; liceat tamen illi communicare. Sed qui eum ordinavit Episcopus a Missis abstineat, & integri anni poenitentiam adimpleat.

6. Canon XIII. in contextu Graeco qualem nunc habemus corruptus & mutilus est; sed utraque latina versione, tum Dionysii, tum Isidori sic suppletur.

Chorepiscopis non licere Presbyteros, aut Diaconos ordinare. Sed nec Presbyteris civitatis, sine praecipio vel litteris Episcopi, in unaquaque Parochia aliquid imperare: nec sine auctoritate litterarum ejus, in unaquaque Parochia aliquid agere.

Huc spectat Antiocheni post Nicaenam Concilii canon 10. solum Chorepiscopis permittens Exorcistarum, Lectorum, & Subdiaconorum ordinationem, prohibens vero Sacerdotum & Diaconorum: *Eriam si (inquit) Episcoporum ordinationem Chorepiscopi acceperint.* Iste porro Antiochenus canon ro. duo circa Chorepiscopos edocet. Primum, illos non in civitatibus, sed in vicis & minoribus oppidis constitui, *τας εν ταϊς χωραις η ταϊς κωμαις καλυμτους χωρησιακους*. Secundo, posse contingere ut Episcopali quoque characterem praesulget ipsi Chorepiscopi. Quae observatio egregie conciliat Canonem Antiochenum cum epistola decretali Pape Damasi (si tamen conficta & supposititia, quod multi censent eruditi, non sit) quae negat Chorepiscopos ullam habere ordinationem potestatem, eo quod nihil amplius sint quam Presbyteri, nec ullatenus Episcopi. Loquitur namque Damasus de potestate Chorepiscopi praefice qua talis est; non tamen inficiatur fieri posse, ut Episcopos aliquis curam ac sollicitudinem subeat Chorepiscopi, vel ut Chorepiscopus in Episcopum consecratur. Sic enim reperimus in quibusdam praeis Conciliis, Episcopos a propriis sedibus dimotos permitti, ut alicubi Chorepiscoporum fungantur officio: cujus exemplum suppeditat Nicaenam Synodi can. 8. Simile quoque videmus in titularibus Episcopis, qui assignati Ecclesis in remotis insularum partibus constituti, habent quidem ordinem Episcopalem, sed omni jurisdictionis exercitio carent; praeter eam quae ipsis ab aliis Episcopis pro suo libito in propriis finibus ac Diocesis indulgetur. Praeflare vero Damasus in illa de Chorepiscopi epistola, confert Episcopos, qui studio quietis & otii suum Chorepiscopis officium committent, cum nefariis illis mareticibus, quae ut liberius foeda libidinis indulgant, sobolis suae curam penes conductas pretio nutrices abiciunt. Quod idem, pro nefas! aptari potest inertibus Praelatis, quibus, ut cum Seneca loquar epist. 1. tota fere vita elabitur, aut aliud agendo, aut nihil agendo, aut male agendo. Illa tamen constitutio non obstitit quin post Damasum permulti extiterint Chorepiscopi, quorum mentio in Conciliorum insequentium subscriptionibus passim occurrit.

7. Canon XV. *Si qua de rebus Ecclesiae, quum Episcopus non est, Presbyteri vendiderint, placuit rescisso contractu ad jus Ecclesiasticum revocari. In iudicio autem Episcopi erit si constitutum pretium debeat recipi necne: propter quod saepe contingit distractarum rerum reditus ampliolem summam quam pro dato pretio reddidisse.*

Secundum hunc Ancyranum Canonem, alienatio Ecclesiasticae rei a Clero facta sine Episcopo rata non est. Et vicissim Concilii quarti Carthaginensis can. 32. Alienatio Ecclesiasticae rei ab Episcopo facta sine Cleri consensu irrita declaratur. Ut igitur hujusmodi alienatio subsistat, concurrere necesse est utriusque consensum, Episcopi & Cleri. Vide inferius suo loco Carthaginensem illum Canonem, & quae ibi annotavi de solemnitatibus ad eam alienationem requisitis.

8. Canon XVI. alibi XVII. inscribitur, *περι των ανομοματων η ανομοματων. Qui irrationale scelus commiserit vel committunt.* Verosimilior expositio est eorum, qui de nefando hominis cum bruto congressu interpretantur, cujus reos & cum his leprofos (qua voce *λεπρασαντας η λεπρα* verosimilior est indicari a perfringi